

Biến đổi khí hậu: Báo động đỏ đối với an ninh nhân loại

Biến đổi khí hậu đang gây ra nhiều thảm họa trên toàn cầu và là nhân tố rủi ro ảnh hưởng tiêu cực đến toàn thể nhân loại.

BÀ CAITLIN WIESEN

Đại diện thường trú của
UNDP tại Việt Nam

ĐẠI SỨ GRETE LØCHEN

Đại sứ quán Na Uy tại
Việt Nam

Đại dịch Covid-19 có thể là câu chuyện của năm 2020 và 2021, nhưng các mối đe dọa liên quan đến biến đổi khí hậu đặt ra đối với an ninh nhân loại sẽ là câu chuyện chủ đạo trong phần còn lại của thập kỷ này. Trước thềm Hội nghị Liên Hợp quốc về Biến đổi Khí hậu năm 2021 (COP26) tại Glasgow (Vương Quốc Anh) vào tháng 10/2021, Tổng thư ký Liên Hợp quốc António Guterres đã mô tả cuộc khủng hoảng khí hậu là “một báo động đỏ cho nhân loại”.

HÀNG TRĂM TRIỆU NGƯỜI BỊ ẢNH HƯỞNG VÌ BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU

Trên toàn thế giới trong năm 2020, hơn 30 triệu người đã phải di dời

do các thảm họa liên quan đến khí hậu. 90% người tị nạn đến từ các quốc gia dễ bị tổn thương nhất trước biến đổi khí hậu và ít có khả năng thích ứng nhất với tác động của biến đổi khí hậu.

Nếu thế giới không thực hiện được mục tiêu đề ra trong Thỏa thuận Paris về giảm lượng phát thải carbon và giới hạn mức tăng nhiệt độ trung bình toàn cầu là 1,5 độ C, thì vấn đề mực nước biển dâng và lũ lụt ven biển có thể đe dọa tới 570 thành phố trên toàn thế giới vào năm 2050, khiến hơn 800 triệu người rơi vào tình thế rủi ro.

Các quốc đảo nhỏ đang phát triển (SIDS) ở châu Á - Thái Bình Dương, Caribe và những nơi khác đã đang hứng chịu tình trạng nước biển dâng, lũ lụt ven biển và xâm nhập mặn. Đối với các quốc gia này, biến đổi khí hậu là một mối đe dọa hiện hữu. Hơn 80% trong số 1.200 đảo san hô nhỏ hình thành nên quần đảo Maldives hiện chỉ cao hơn mực nước biển trung bình chưa đầy 1 m. Điều này có nghĩa, nếu mực nước biển dâng cao thêm 1 m thì sẽ khiến toàn bộ diện tích đất liền biến mất.

Theo dự báo hiện tại, 40% diện tích đất ở Đồng bằng sông Cửu Long của Việt Nam sẽ bị ngập vào năm 2100. Điều này sẽ tác động trực tiếp đến người dân địa phương và gây ra những hậu quả lớn đối với hoạt động sản xuất gạo tiêu dùng nội địa, sản xuất gạo xuất khẩu, sản xuất thủy sản nội

địa và xuất khẩu thủy sản. Biến đổi khí hậu đặc biệt có tác động sâu rộng khi kết hợp với tình trạng dễ bị tổn thương và xung đột trong quá khứ hoặc hiện tại. Khi năng lực ứng phó bị hạn chế và phụ thuộc nhiều vào nguồn tài nguyên thiên nhiên và các dịch vụ hệ sinh thái đang ngày càng giảm, như nước và đất đai màu mỡ, thì bất bình và căng thẳng có thể bùng phát.

Chính phủ Mỹ vừa đưa ra một ước tính tình báo quốc gia chưa từng có tiền lệ, trong đó dự báo rằng, việc gia tăng các tác động khí hậu sẽ làm trầm trọng thêm các điểm bùng nổ về địa chính trị, và những quốc gia đang phát triển có khả năng thích ứng thấp nhất sẽ thấy những tác động này gay gắt nhất. Các cộng đồng dễ bị tổn thương, bao gồm phụ nữ và trẻ em gái, người bản địa và người dân tộc thiểu số, người khuyết tật sẽ bị ảnh hưởng nặng nề nhất.

CÁC HOẠT ĐỘNG CỦA LIÊN HỢP QUỐC

Trong thập kỷ qua, các vấn đề về khí hậu và an ninh ngày càng được lồng ghép vào công tác tổng quát của Liên Hợp quốc.

Cơ chế An ninh Khí hậu của Liên Hợp quốc, trong đó UNDP là thành viên sáng lập, được thành lập vào năm 2018 với sự hỗ trợ của Na Uy, Đức, Thụy Điển và Vương quốc Anh. Thông qua cơ chế này, Liên Hợp quốc đang tiến hành đánh giá và hỗ trợ các hoạt động tiếp theo tại các điểm nóng về khí hậu và an ninh, tạo ra tri thức và vận động cho các chính sách và hành động

Biến đổi khí hậu có nguy cơ ảnh hưởng tới an ninh lương thực thế giới

hiệu quả đối với các rủi ro an ninh liên quan đến khí hậu. Hội đồng Cơ chế An ninh Khí hậu được ra mắt vào năm 2020 để hỗ trợ các cơ quan Liên Hợp quốc và các cơ quan khác đánh giá mối liên hệ, các vòng phản hồi, các điểm bùng phát xảy ra giữa các tác động của biến đổi khí hậu và các biến về xã hội, sinh thái và kinh tế.

Là cơ quan cung cấp hỗ trợ kỹ thuật về giảm nhẹ và thích ứng với biến đổi khí hậu lớn nhất trong hệ thống Liên Hợp quốc, UNDP đang hợp tác với IOM thông qua Quỹ Giữ gìn Hòa bình để tăng cường hiểu biết về các rủi ro an ninh khí hậu ở Thái Bình Dương. Nghiên cứu của UNDP về mối liên hệ giữa an ninh khí hậu và ngăn chặn chủ nghĩa cực đoan bạo lực, tác động của biến đổi khí hậu đối với hòa giải hòa bình, tác động của rủi ro an ninh khí hậu đối với các giới khác nhau, và tài chính khí hậu để duy trì hòa bình đang cung cấp thông tin đầu vào cho các cuộc đối thoại về giảm nhẹ và thích ứng với biến đổi khí hậu toàn cầu.

Hội đồng Bảo an Liên Hợp quốc cũng đang gia tăng chú ý đến cách biến đổi khí hậu và thay đổi sinh thái đang làm suy giảm sự ổn định ở các quốc gia và khu vực cụ thể. Mở đầu cuộc tranh luận về khí hậu và an ninh gần đây nhất vào tháng 9/2021, Tổng Thư ký Liên Hợp quốc António Guterres đã kêu gọi hành động khí hậu mạnh mẽ hơn nữa. Ông nhấn mạnh rằng, nếu không có hành động đó, các tác động của biến đổi khí hậu như khan hiếm nước, mực nước biển dâng và xâm nhập mặn, cháy rừng, lũ lụt, hạn hán khốc liệt hơn và các hiện tượng thời tiết cực đoan khác cũng sẽ là các nhân tố rủi ro.

ĐỐI PHÓ VỚI CÁC RỦI RO AN NINH LIÊN QUAN ĐẾN KHÍ HẬU TỪ HÀ NỘI VÀ OSLO

Phát biểu trước Hội đồng Bảo an Liên Hợp quốc vào tháng 9/2021, Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc cũng mô tả biến đổi khí hậu là “bão động đờ” và ẩn dụ “cuộc chiến không tiếng súng... chầm ngòi cho những tranh chấp về tài nguyên thiên nhiên giữa các nhóm dân số, khiến hàng chục triệu người phải di dời khỏi nơi ở của họ và kích hoạt các mối đe dọa an ninh xuyên biên giới đối với sinh thái, môi trường, thực phẩm và tài nguyên nước”.

Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc đã đề xuất rằng Liên Hiệp quốc cần thiết lập hệ

thống cơ sở dữ liệu toàn diện về tác động đa chiều của nước biển dâng để hỗ trợ xây dựng chính sách ứng phó toàn cầu. Cũng trong cuộc họp này của Hội đồng, Na Uy đã nhấn mạnh vai trò quan trọng của việc xem xét các rủi ro khí hậu trong tất cả các nhiệm vụ liên quan về gìn giữ hòa bình của Liên Hợp quốc và các sứ mệnh chính trị đặc biệt. Các rủi ro khí hậu cũng phải được giải quyết đồng thời trong các nỗ lực hòa giải và ngoại giao phòng ngừa. Kinh nghiệm chung về biến đổi khí hậu có thể là một điểm để xây dựng sự tin tưởng và đối thoại giữa các cộng đồng và các quốc gia. Để thành công, cần có các mối quan hệ đối tác chặt chẽ cấp địa phương và khu vực, cũng như thông tin tin cậy, phù hợp, kịp thời và có thể hành động được về các rủi ro an ninh liên quan đến khí hậu trong tình huống cụ thể của các quốc gia.

Phù hợp với chương trình nghị sự chung của Na Uy và Việt Nam trong các nhiệm kỳ giao thoa hiện nay của hai quốc gia tại Hội đồng Bảo an Liên Hợp quốc cũng như việc cả hai quốc gia đều là các quốc gia ven biển chịu ảnh hưởng nặng nề của biến đổi khí hậu, chính phủ hai quốc gia, với sự hỗ trợ của UNDP tại Việt Nam, sẽ đồng chủ trì Hội nghị quốc tế về kinh tế đại dương bền vững và thích ứng với biến đổi khí hậu vào ngày 13 và 14/12/2021 – như hoạt động tiếp theo của các kết quả tích cực từ COP26 tại Glasgow, nơi Thủ tướng Việt Nam Phạm Minh Chính đã công bố mục tiêu quốc gia đầy tham vọng và đáng khen ngợi về mức phát thải ròng bằng 0 vào năm 2050 và tham gia cùng 190 quốc gia loại bỏ dần điện than, chấm dứt hỗ trợ cho các nhà máy điện than mới. 131 quốc gia cam kết ngăn chặn và đẩy lùi tình trạng mất rừng và suy thoái đất vào năm 2030.

Hội nghị này sẽ diễn ra tại Việt Nam và được tổ chức kết hợp trên cả nền tảng trực tuyến, quy tụ các bộ trưởng và quan chức cấp cao từ 60 quốc gia, vùng lãnh thổ dễ bị tổn thương về khí hậu cũng như các quốc gia tài trợ, các tổ chức quốc tế và các chuyên gia.

Hội nghị này diễn ra vào thời điểm rất kịp thời, là cơ hội quan trọng để tập trung vào các chủ đề như, các đại dương hiện

đang bị đe dọa nghiêm trọng do tác động của biến đổi khí hậu, đánh bắt quá mức và ô nhiễm biển. Tốc độ biến đổi khí hậu tăng nhanh đang ảnh hưởng nghiêm trọng đến các thành quả phát triển, đặc biệt là ở các quốc gia ven biển dễ bị tổn thương, cần đẩy nhanh các hành động thích ứng.

Hội nghị này sẽ có một phiên đặc biệt về biến đổi khí hậu như một rủi ro đối với hòa bình và an ninh quốc tế, với phần trình bày cập nhật từ Bộ Ngoại giao Việt Nam về công tác của Hội đồng Bảo an Liên Hợp quốc trong nhiệm kỳ hiện tại của Việt Nam, gồm cả đề xuất của Việt Nam về một hệ thống cơ sở dữ liệu toàn diện về tác động đa chiều của nước biển dâng.

Các quốc gia tham gia Hội nghị sẽ tập trung giải quyết các vấn đề về khủng hoảng khí hậu, gồm cả di cư quốc tế do khí hậu và di tản nội địa, phát triển các hệ thống cảnh báo sớm, phòng ngừa xung đột, hòa giải, và xây dựng hòa bình để có một cách tiếp cận có hệ thống đối với tình trạng báo động đỏ này và bảo vệ an ninh nhân loại.

HIGH
EMISSIONS

Đã tới lúc thế giới đẩy mạnh nền kinh tế xanh, giảm phát thải CO₂

